

**SAUGOME
DERLIŲ,
SAUGOME
APLINKĄ,
SAUGOME
SAVO
SVEIKATĄ**

www.smlpc.lt

Daržininkai, ūkininkai jau surinko rūpestingai užaugintą derlių. Kaip ir kiekvienais metais, taip šiemet jiems aktualus klausimas, kaip išsaugoti šakniavaisių naudingąsias savybes, skonį iki pavasario. Interneto ir specialių leidinių puslapiuose dalijamasi įvairiausiais patarimais. Neretai patariama bulves ir šakniavaisius laikyti plastikiniuose (polietileno, polipropileno) maišuose. Mes pripratome naudotis įvairių rūšių plastiką ir pramonėje, ir kasdieniame gyvenime, todėl net nepagalvojame apie galimą kenksmingą plastiko poveikį žmogaus sveikatai ir aplinkai. Susimąstome apie naujų produktų poveikį organizmui ir gamtai tik tada, kai mūsų artimieji suserga naujomis, neįprastomis ligomis.

Polietilenas, polipropilenas – tai sintetiniai plastikai, susintetinti atitinkamai 1898 ir 1951 metais. Šie plastikai dažnai naudojami ūkiuose, ypač kai reikia sandėliuoti derlių iki pavasario.

Polietilenas skirstomas į rūšis pagal polimerinių grandinių šakotumą. Žemo tankio polietilenas buityje dažniausiai naudojamas polietilenu maišelių ar plėvelių pavidalu. Atkreiptinas dėmesys, kad gaminant maišelius ir plėveles į sintetinę erva pridama papildomų medžiagų, kurios išryškina gaminamo produkto norimas savybes. Išsiskirdami į aplinką priedai gali turėti nepageidaujamą poveikį sveikatai ir aplinkai: ūmų arba lėtinį toksinį, kancerogeninį poveikį, sukelti imuninės sistemos pažeidimus, kt. Polietileno plėvelės, maišeliai neskyla natūraliu būdu. Šioms atliekoms perdirbti steigiamos specialios utilizavimo tarnybos.

Naudojant polietilenu maišelį, plėvelę buityje, nepageidaujamo poveikio rizika gali atsirasti dėl tam tikrų medžiagų migracijos iš plastikinio produkto į aplinką, ypač, kai produktas naudojamas ne pagal paskirtį ir ne pagal gamintojo nurodymus. Jeigu ūkyje žiemą daržovės laikomos polietilenu maišuose arba polietilenu išklotose dėžėse, būtina užtikrinti, kad maišais ar dėžės nebūtų sandarūs – kad viduje nesikaupytų migruojančios medžiagos, drėgmė ir nebūtų skatinamas daržovių puvinimas. Kol kas galimas nepageidaujamas polietileno priedų poveikis žmogaus sveikatai ir aplinkai dar nėra pakankamai išsamiai išstudijuotas.

Polipropilenas, kurio vien 2013 m. pasaulyje pagaminta per 55 mln. tonų, plačiai naudojamas pramonėje, ypač pakavimo medžiagoms, pavyzdžiui, įvairios paskirties pakavimo maišams, gaminti. Labai svarbi polipropileno savybė – kad jis skaldomas dirvožemio mikroorganizmų. Polipropileno produktai yra gana lengvai perdirbami kaip antrinė žaliava. Polipropilenas pripažintas vidutiškai kenksmingu žmogui ir aplinkai produktu.

Būtina įsidėmėti, kad kiekvienas produktas turi būti naudojamas apgalvotai, įvertinus galimas nepageidaujamas savybes (poveikį žmogui ir aplinkai, perdirbimo galimybes, atliekų tvarkymą), pagal gamintojo nurodytą paskirtį bei naudojimo instrukciją. Ypatingą dėmesį būtina skirti plastikinių produktų utilizacijai ir perdirbimui, nes numestas polietilenu maišas terš aplinką visada, o užteršta aplinka būtina atsigręš į žmogų per neigiamą poveikį jo sveikatai.

*Parengė Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro
Sveikatos mokykla*